

LỄ GIÁNG SINH CÓ TỪ BAO GIỜ

Hàng năm cứ vào ngày 25 tháng 12 là chúng ta mừng Lễ Giáng Sinh, ngày Chúa Giê-su ra đời, nhưng ít ai để ý thắc mắc Chúa có thực sự sinh ra vào ngày này không hay lễ này có từ bao giờ.

Kinh Thánh không thấy có chỗ nào nói đến các môn đệ của Chúa Giê-su mừng Sinh nhật của Chúa. Vậy thì ngày lễ nghỉ này ở đâu mà ra, và Kinh Thánh có đồng ý hoặc chấp nhận ngày lễ này không? Những câu hỏi như vậy có ý nghĩa gì khi mà mục đích của chúng ta là vinh danh mừng Chúa ra đời và đem các gia đình lại gần với nhau, chúc cho nhau được bình an và đất nước có hòa bình, dân tộc yêu thương.

Diễn viên hài hước nổi tiếng của Hoa Kỳ Drew Carey trong một cuộc phỏng vấn do Talk Show The View trên truyền hình thực hiện đã làm cho khán thính giả ngỡ ngàng khi ông khuyên mọi người phải nói sự thật về nhân vật Ông Già Noel/Santa Claus.

– Ông nói: *“Tôi nghĩ rằng cha mẹ và người lớn không nên nói cho trẻ nít là có ông già Noel/Santa Claus thực sự. Đây quả là lời nói dối đầu tiên mà quý vị đã nói với con cháu quý vị.”* Ông khuyên mọi người hãy nói thật cho chúng biết là *“ông già Noel chỉ là nhân vật chúng ta tạo ra để có có mừng mùa lễ nghỉ mà thôi”*.

– Ông nói thêm: *“Khi chúng lên 5 tuổi chúng sẽ nhận ra là cha mẹ chúng đã nói láo với chúng suốt cả đời chúng.”*

Trước đó trong cùng một năm, đài truyền hình The Arts & Entertainment đã đưa ra một chương trình về Lễ Giáng Sinh gọi là Christmas Unwrapped: The History of Christmas. Người trình diễn đã nêu câu hỏi:

– *“Trên khắp thế giới người ta mừng lễ Chúa Ky-tô ra đời vào ngày 25 tháng 12, nhưng tại sao Chúa Giáng Sinh lại đi đôi với việc tặng quà, và Chúa có thực sự giáng trần vào ngày tháng đó hay không? Cây Giáng Sinh/Christmas Tree ở đâu mà ra?”*

Ngược dòng lịch sử để tìm hiểu nguồn gốc các ngày lễ nghỉ truyền thống của Tây Phương, thì thấy rằng Lễ Giáng Sinh có nguồn gốc từ những ngày lễ hội của dân ngoại là lễ mừng thần Saturn của người La Mã được phổ biến từ năm 217 BC. Khởi đầu họ ăn mừng vào dịp Đông Chí, từ ngày 17 đến 23 tháng 12.

Như vậy cả ông già Noel/Santa Claus lẫn lễ Giáng Sinh thực ra chẳng có ý nghĩa gì đặc biệt. Santa Claus chỉ là nhân vật giả tưởng và Lễ Giáng Sinh cùng với những trang trí của nó là do từ những ngày lễ hội của dân ngoại La Mã mà ra.

Phải chăng đó chỉ là những tập tục truyền thống cổ xưa chứ chẳng phải là những gì thực tiễn chúng ta có thể nhìn thấy được? Nếu cứ tiếp tục tham dự những lễ hội đó thì có hữu ích gì không?

LỄ THẦN MẶT TRỜI

Nói là lễ Giáng Sinh có từ trước thời Chúa Giê-su sinh ra thì có vẻ kỳ lạ và vô lý. Nhưng Lễ Giáng Sinh/Christmas quả thực lại có liên hệ đến thời đại trước Chúa Giê-su Ky-tô rất nhiều.

Những chi tiết mừng lễ Giáng Sinh đều có vết tích của thời cổ Ai Cập, Babylon, và La Mã. Sự kiện này thực ra cũng chẳng làm tổn thương gì danh Chúa Giê-su, nhưng nó đặt thành nghi vấn về sự hiểu biết và khôn ngoan của những người mà, từ cả ngàn năm rồi, vẫn còn cho rằng cái ngày lễ hội của dân ngoại là vĩnh cửu và đang được lan truyền trên khắp thế giới là ngày lễ Chúa Giáng Sinh.

Giáo Hội sơ khai chắc cũng rất ngạc nhiên khi thấy những tập tục xưa cổ của họ bị chúng ta ngày nay đem nhập vào lễ Giáng Sinh mừng ngày Chúa ra đời. Việc gán ghép danh Chúa Ky-tô với ngày lễ nghỉ của dân La Mã không phải chỉ có từ nhiều thế kỷ nay đâu. Alexander Hislop đã viết trong sách của ông *The Two Babylons*: “*Nhiều nhà văn nổi tiếng và uyên bác thuộc nhiều hệ phái khác nhau cũng công nhận rằng ‘Ngày Chúa sinh ra vẫn không thể xác định được’, và trong Giáo Hội Ky-tô giáo, ngày lễ gọi là Lễ Giáng Sinh cũng chưa bao giờ nghe nói đến cho tới thế kỷ thứ 3, và cũng không phải tới thế kỷ thứ 4 người ta mới giữ ngày lễ này đâu.*” (1959, pp.92-93).

Còn về ngày 25 tháng 12 trở thành ngày Lễ Giáng Sinh thì thực ra các sách viết về lịch sử các ngày lễ nghỉ cho biết đó là ngày đế quốc La Mã mừng Sinh nhật thần mặt trời. Lý do chọn ngày 25/12 là ngày sinh nhật Chúa Giê-su thì sách *4000 Years of Christmas* ghi: “*Vì ngày đó là ngày thánh, không phải chỉ đối với dân ngoại La Mã mà cả một tôn giáo lớn ở Ba Tư/Persia tức Iran bây giờ, mà hồi đó là một trong những tôn giáo đối thủ mạnh nhất của Ky-tô giáo. Đạo này thờ thần Mithra gọi là Mithraism [1], tức thờ mặt trời, ăn mừng ngày mặt trời mọc trở lại, thêm sức mạnh cho họ.*” (Earl and Alice Count, 1997, p.37).

Không phải chỉ có ngày 25/12 là ngày vinh danh sinh nhật mặt trời, mà còn là ngày lễ hội mà các quốc gia dân ngoại vẫn giữ từ lâu để mừng những ngày sáng sủa được kéo dài ra sau thời kỳ Đông Chí là những ngày ngắn nhất trong năm. Trước Lễ Giáng Sinh lúc đó

còn có ngày lễ hội thờ ngẫu tượng vào giữa mùa đông có đặc điểm là ăn uống bừa bừa và mặc sức trụy lạc, đánh dấu thời kỳ Tiền Ky-tô Giáo từ nhiều thế kỷ trước.

MỘT KẾT HỢP NHỮNG TẬP TỤC TIỀN KY-TÔ GIÁO

Lễ hội xưa cổ này với thời gian đã có nhiều danh hiệu khác nhau qua nhiều nền văn hóa khác nhau. Tại Roma, người ta gọi là lễ Saturnalia để vinh danh thần Saturn, một thần nông nghiệp của người La Mã. Lễ này đã xâm nhập vào giáo hội Roma sơ khai và được đặt tên là Christ (“Christ mass” hay là Christmas) để thu nhận những người tân tòng mà họ không muốn bỏ tập tục này của họ đi, đồng thời để nâng cao con số giáo dân của Ky-tô giáo.

Những vị lãnh đạo Công Giáo ở thế kỷ 3 họ có khuynh hướng muốn tiếp cận với dân ngoại, nhưng đã bị Tertullian, một nhà thần học công giáo lúc bấy giờ phê phán một cách khá chua chát. Năm 230 khi nói về sự bất nhất của người Ky-tô giáo, ông đã nói lên cái tương phản giữa người công giáo và dân ngoại trong việc hành đạo; người công giáo dùng chính sách co dãn mưu mẹo trong khi dân ngoại họ vẫn triệt để trung thành với niềm tin của họ. Ông viết:

– “Đối với chúng ta là những người xa lạ với ngày hưu lễ Sabbaths, và cả những ngày trắng rằm lẫn ngày lễ hội mà có lúc đã được chấp nhận dành cho Chúa (coi Cựu Ước Sách Levi 23: Nghi thức các lễ hội trong năm, hiện giờ không còn giữ nữa) như lễ Saturnalia, những ngày lễ tháng Giêng, lễ Brumalia, và lễ Matronalia thì bây giờ lại đem ra thực hành; quà tặng được trao qua lại cho nhau, những tặng vật ngày đầu năm được thực hiện rất nhộn nhịp, những cuộc vui chơi thể thao và tiệc tùng được tổ chức tưng bừng. Nhưng trái lại, những người theo tà giáo lại trung thành nhiều hơn với tín ngưỡng của họ mà chẳng thèm để ý đến những lễ lạc của người Ky-tô giáo” (Hislop, p.93).

Thất bại trong việc cải giáo dân ngoại, những vị lãnh đạo Giáo Hội La Mã bắt đầu điều đình để đưa những hình ảnh tập tục tà đạo lên y phục của Ky-tô giáo. Nhưng thay vì biến cải niềm tin của họ về với giáo hội, giáo hội lại bị biến đổi, hội nhập vào những tập tục không phải là Ky-tô giáo ngay chính trong việc hành đạo của mình.

Mặc dù lúc đầu Giáo Hội Công Giáo sơ khai đã kiểm duyệt, muốn bãi bỏ việc mừng lễ này, nhưng “nó đã xâm nhập quá sâu rộng trong dân chúng khó lòng xóa bỏ đi được. Cuối cùng Giáo Hội đành phải chấp nhận, vì nghĩ rằng nếu không thể hủy bỏ được thì phải biến nó thành lễ ‘Giáng Sinh’ tôn vinh Chúa Ky-tô. Một khi được gắn cho cái nhãn hiệu nền tảng là Ky-tô giáo thì ngày lễ hội trở thành chính thức ở Âu Châu với rất nhiều dấu vết của dân ngoại mà chẳng ai còn thắc mắc nữa.” (Man, Myth & Magic: The Illustrated Encyclopedia of Mythology, Religion, and the Unknown, Richard Cavendish, editor 1983, Vol.2, p.480, “Christmas”)

ĐÃ QUYẾT ĐỊNH THÌ CỨ LÀM

Một số người đã thẳng thắn phản đối việc làm như vậy vì cho rằng có hại về mặt thiêng liêng. “*Những vị đó đã cố gắng ngăn cản sóng thủy triều, nhưng dù có biết bao cố gắng để ngăn chặn, việc làm đó vẫn cứ tiếp tục, cho đến khi Giáo Hội hoàn toàn bị tràn ngập bởi những tập tục dị đoan của dân ngoại. Đó là Lễ Giáng Sinh nguyên thủy, ngày lễ của dân ngoại, nó đã trở thành hiện thực không chối cãi được. Ngày tháng trong năm và những nghi lễ mà hiện vẫn còn cử hành đã nói lên nguồn gốc của nó.*” (Hislop p.93)

Nhà thần học Tertulian nói trên đã tách ra khỏi giáo hội Roma vì bất đồng chính kiến. Ông không phải là người duy nhất bất đồng với ý tưởng đó. “*Vào cuối năm 245, Origen, trong bài giảng thứ 8 về sách Levi, đã khước từ ý tưởng giữ ngày sinh nhật của Chúa Ky-tô như là một ông vua Pharaoh.*” (The Encyclopaedia Britannica, 11th edition, Vol 6, p.293, “Christmas”).

Lễ Giáng Sinh chỉ được công nhận là ngày lễ nghỉ của La Mã vào năm 534 (ibid). Như vậy phải mất 300 năm cái tên mới cùng với những biểu tượng của Lễ Giáng Sinh mới thay thế những tên cũ và ý nghĩa của ngày lễ hội giữa mùa đông, một ngày lễ hội của dân ngoại có từ nhiều thế kỷ trước.

NGUỒN GỐC ÔNG GIÀ NOEL/SANTA CLAUS

Làm sao ông già Noel/Santa Claus lại xuất hiện với đầu tóc bạc phơ và bộ râu dài lê thê tới rón? Tại sao hình ảnh thần thoại này lại được gắn liền với Lễ Giáng Sinh?

“*Santa Claus*” nghĩa là sự suy đồi của Mỹ Châu, từ tiếng Đức mà ra là Sinterklaas, chữ viết ngắn lại của Sint Nikolaas, một hình ảnh do một người di dân Đức hồi sơ khai mang qua Mỹ Châu. Danh xưng này, sau được đổi lại thành St. Nicholas, tên một vị giám mục ở thị trấn Myra ở Nam Tiểu Á, một vị thánh công giáo tử vì đạo mà người Hy Lạp và Latin tôn kính vào ngày 6 tháng 12.

Thánh Nicholas là giám mục thành Myra sống vào thời hoàng đế La Mã Diocletian trị vì. Ông bị hành quyết vì niềm tin công giáo, bị tra tấn, hành hạ, và bỏ ngục, cầm tù cho tới triều đại Constantine là thời kỳ tương đối dễ dãi hơn (The Encyclopaedia Britannica, 11th edition, Vol.19, p.649, “Nicholas, St.”). Còn nhiều chuyện nữa mà người ta cho rằng có liên quan tới Christmas và St. Nicholas, tất cả những việc phải làm như là tặng quà cho nhau vào ngày trước lễ thánh Nicholas, sau này được chuyển qua là lễ Giáng Sinh (ibid). Đó phải chăng là lý do của tập tục tặng quà nhau trong dịp Giáng Sinh?

Đến đây, chúng ta có thể đặt nghi vấn, làm sao một giám mục từ miền bờ biển Địa Trung Hải nắng ấm của Thổ Nhĩ Kỳ lại có thể liên quan tới một ông già sống ở miền cực Bắc ngồi trên chiếc xe trượt tuyết kéo bởi những con nai bay lướt ở trên trời?

Đành rằng chúng ta đã biết là Lễ Giáng Sinh nguồn gốc từ trước thời đại Ky-tô Giáo, chúng ta cũng không ngạc nhiên thấy rằng Santa Claus chẳng là gì cả ngoài những hình ảnh được sao chép lại từ niềm tin tôn giáo của dân ngoại thời cổ xa xưa.

Những hình ảnh tưởng tượng có tính phỉnh gạt liên quan tới ông già Santa Claus với bộ quần áo màu đỏ, mũ đỏ, có viền lông trắng, xe trượt tuyết, và nai bay trên trời cũng cho thấy nguồn gốc từ miền giá lạnh xa vời ở cực Bắc. Cũng có những nguồn tin cho rằng Santa Claus có dấu vết liên hệ đến các vị thần Odin (hay Woden) và Thor ở Bắc Âu/Na-uy cổ xưa (Count, pp.56-64). Thần Odin được hình dung với bộ râu dài trắng toát, mà tục truyền rằng đã bay trên trời bằng con ngựa 8 chân Sleipnir.

Một vết tích khác, mặc dù rất xa xưa, là Santa Claus có liên hệ tới thần Mặt Trời Saturn của La Mã và thần Silenus của Hy Lạp, bạn đồng hành và là giám hộ của thần rượu Dionysus (William Wash, The Story of Santa Claus, pp.70-71).

CÓ PHẢI CHÚA GIÊ-SU SINH RA VÀO THÁNG 12 KHÔNG?

Những học giả kinh thánh uy tín nghiên cứu về ngày sinh của Chúa Giê-su đã đi đến kết luận là chẳng có một dữ kiện căn bản nào cho thấy Chúa sinh ra vào khoảng ngày 25 tháng 12. Alexander Hislop nêu rõ là:

– “*Không có một chữ nào trong Kinh Thánh nói rõ ràng ngày giờ sinh tháng đẻ của Chúa cả. Những điều đã ghi chép lại cũng chẳng ám chỉ là Chúa sinh ra vào ngày 25/12*”.

– “*Lúc mà các thiên thần báo tin Chúa sinh ra cho các trẻ chăn chiên ở Bethlehem là lúc chúng đang cho chiên bò ăn ở giữa cánh đồng trống lúc đêm tối. Khí hậu ở Palestine từ tháng 12 đến tháng 2 là thời gian lạnh buốt ghê gớm, và theo tục lệ thì thời gian đó không phải là thời gian các mục đồng ở xứ Judea canh chừng súc vật của chúng ở ngoài đồng trống, mà thực sự chậm lắm là chỉ tới cuối tháng 10 thôi.*” (p.91, emphasis in original).

Ông tiếp tục cắt nghĩa là mưa thu bắt đầu rơi vào tháng 9 hoặc tháng 10 ở Judea có nghĩa là những biến cố xảy ra chung quanh ngày Chúa ra đời được ghi trong Kinh Thánh không thể xảy ra sau trung tuần tháng 10. Vậy ngày Chúa sinh ra có thể là vào khoảng đầu thu (p.92).

Một sự kiện nữa yểm trợ cho ý kiến Chúa Giê-su sinh vào mùa Thu là người La Mã rất khôn ngoan và thông minh, họ sẽ không định thời gian kiểm tra dân số vào chính giữa mùa đông, lúc khí hậu rất khắc nghiệt, mà phải vào thời gian với những điều kiện thời tiết dễ chịu hơn nhiều.

Ông Giu-se là dân Bethlehem nên phải di chuyển gia đình từ Nazareth, xứ Galilee về Bethlehem cùng với vợ là Mary đang có thai sắp đến ngày sanh. Do đó không có lý do gì mà ông cùng với Mary lại làm một cuộc hành trình dài vào mùa đông giá lạnh như vậy. Theo Tin Mừng Phúc Âm thánh Luca thì Mary hạ sanh Chúa Giê-su vào đúng thời gian hoàng đế La Mã là Augustine cho kiểm tra dân số trên cả nước, mà theo sự khôn ngoan chẳng ai lại lên chương trình này vào tháng 12 giá lạnh cả.

KẾT CỤC: CÓ GÌ KHÁC BIỆT KHÔNG?

Kinh Thánh thì chẳng đưa ra lý do gì –và chắc chắn cũng không có một chỉ dẫn nào– để yểm trợ cho câu chuyện Lễ Giáng Sinh và Ông già Noel/Santa Claus. Nhưng lễ Giáng Sinh với ông già Noel/Santa Claus thì vẫn là một sự thực, một tập tục, một thói quen đã được chấp nhận và trở thành hiển nhiên chẳng ai thắc mắc. Christmas/Lễ Giáng Sinh là lễ kỷ niệm ngày Chúa Giê-su sinh ra để cứu chuộc nhân loại. Ông già Santa Claus thì là một nhân vật thần thoại giả tưởng làm chuyện vui cho trẻ nít, câu chuyện luân lý để dạy trẻ nít biết vâng lời bố mẹ, ngoan ngoãn. Người lớn thì có dịp nghỉ thư giãn, tặng quà, kỷ vật cho nhau, gia đình xum họp trong cảnh thanh bình ấm cúng thương yêu. Ngoài những sinh hoạt êm ấm trong gia đình còn có những sinh hoạt ồn ào bên ngoài như hội hè, tụ họp ăn uống, nhậu nhẹt, nhảy đầm vui chơi....

Lễ Giáng Sinh đã trở thành phổ quát trong dân gian trên khắp các nẻo đường thế giới, không riêng gì cho người Công Giáo/Ky-tô Giáo mà cho cả những người thuộc các tôn giáo khác hoặc vô thần... Những người không phải công giáo thì coi Lễ Giáng Sinh là dịp lễ hội, nghỉ thư giãn, vui chơi, ăn nhậu thả dãn. Ở Sài Gòn trước 1975 (tôi không biết bây giờ dưới chế độ XHCN thì thế nào), đêm Giáng Sinh, trong khi ở trong các thánh đường, giáo dân tụ tập lại, chăm chú dâng lễ, đọc kinh, hát những bài thánh ca mừng Chúa ra đời, thì ngoài đường phố thiện nam tín nữ áo quần bảnh bao chen chúc nhau dạo phố, xe cộ, và người qua lại như trẩy hội. Tôi không hiểu họ đi đâu? Để làm gì? Cứ đi, cứ đi... theo dòng người đi như nước chảy. Xem đèn ông sao? Xem phố phường? Xem người? Xem xe cộ chạy? Ai mà biết nhỉ? Ở hải ngoại Hoa Kỳ, sau những ngày mệt mỏi shopping để tiêu tiền, mua quà tặng, sửa soạn giáng sinh, trang hoàng trong nhà ngoài ngõ, đêm Giáng Sinh người ta vui hưởng cảnh ấm cúng gia đình trong nhà nhiều hơn. Dĩ nhiên cũng có những hội họp chè chén nhậu nhẹt ngoài quán rượu, tiệm ăn.

Giáng Sinh đã phổ quát đến độ nó không còn giới hạn trong phạm vi tôn giáo nữa. Họ chúc nhau một mùa nghỉ vui tươi đầm ấm và hạnh phúc. Ngày nay có những phong trào/tư tưởng không gọi ngày lễ này là Lễ Giáng Sinh mà gọi là Mùa Lễ Nghỉ. Holidays Season. Người ta ăn chơi hưởng thụ, làm bất cứ cái gì họ muốn trong khi trong các thánh đường đèn nến sáng trưng, vẫn vang vọng tiếng hát mừng Chúa ra đời:

Vinh danh Thiên Chúa trên trời

Bình an dưới thế cho người thiện tâm.

Lễ Giáng Sinh hiển nhiên vẫn là biểu hiệu của ***Bình An và Hòa Bình của Chúa Cứu Thế***. Đâu có gì phải chê trách, có chăng là tâm con người vẫn không có hòa bình và tình yêu thương.

Fleming Island, Florida

9/12/2011

NTC

Tác giả chú thích:

[1] A pagan religion consisting mainly of the cult of the ancient Indo–Iranian Sun–god Mithra. It entered Europe from Asia Minor after Alexander’s conquest, spread rapidly over the whole Roman Empire at the beginning of our era, reached its zenith during the third century, and vanished under the repressive regulations of Theodosius at the end of the fourth century. Of late the researches of Cumont have brought it into prominence mainly because of its supposed similarity to Christianity. (Catholic Encyclopedia: Mithraism)

Nguồn: ***bkt sưu tầm***

Đăng ngày Chúa Nhật, December 1, 2019
Cập nhật ngày Thứ Bảy, November 29, 2025 – cho GS 2025
Cập nhật ngày Thứ Bảy, November 2, 2024 – cho GS 2024
tkd. Khoá 10A–72/SQTB/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH